

Kamisinaup Uqautaa

*Angmaqtirutiningani Tukliup Katimaniq uvani
Hitamaani Nunavutip Maligaliuqtiit Katimaniq*

Tiliyauyuq uumanga:

**NANNGARIYAUYUQ EDNA ELIAS
NUNAVUTIP KAMISINAA**

Maatsi 20, 2014

Inirnighat, Uqaqtittiyyit, Katimayit Maligaliuqviki, pulaahimayullu, quviahuktunga tunngahuktikaffi angmaqtirhungalu tukliqmun katimanirmun uvani hitamaani Nunavutip Maligaliuqtiit Katimaniani.

Quvianaqtuq kivariami Nunavunmiut quviahukpiaqtungalu hamaniinna tuniniahunga hilivulliqaamik Kamisinaup uqautaani uvani Maligaliuqtini nutaamilu kavamaptikni.

Aliahuutigiplugu 15^{nguqtuq} nalliutaa piliuqtauningani Nunavutip, quviahuutigiyavut piulihaaqtumi, aulahimaaqtumik nunaptiknik piqaqpiatuq pitquhikkut qangaraaluutaniklu. Hapirhimaittumik, hivumuuyugut qauyimapluta Nunavut tikiliqtuq aallanguqtirutighanun. Kihimi, qauyihimaqpiatugut ayurnarniit aulahimaittut huli.

Ihumagittiarhimaplugit pihimavaktait hivulliit Maligaliuqtiinnin aulahimaplutalu piliuraanginnarhuta inirhimayainnin, ihumagiyugut ihariagiyavut kiuyauyughat tatja hivunighanilu.

Aallanguyumi innirmiittugut; pipkaitjutiyaata atuqpakhugit ilihimaliqtaptiknik pipkarlutalu nutaamik innirmik pipkaitjutiuyuk nakuuyunik aallanguqtirutinik tautuktithugulu aallanguqtiliqtuq inuqatigiiknirniptikni piangaiyarnirniptiknilu inniptiknik.

Hivulliuqtauhimaaqtugut Inuit uppiriyainni hivumuupluta atauttikut qaumatqiyauyumun hivunighamun.

Atauttikkut, Maligaliuqvik havakniarhimayut quviahukhutik:
Piniarhimaplutik havagutigiqqiarlugit Nunavutip ayurnarniit; piyumanig
hatuihimaittumik, turaangaqpiagtunik huliitjutinik pipkaitjutiyut
piuqpiagtunik tautungnaqtunilu hivumuutjutinik; pitjutiaqtuqlu
tamainnun nunallaanun kivraqtaptiknun ukunuuna nakuuyukkut
piyuminaqagtununu uqaqatigiitjutini.

Angiyumik naunaitkutiaqtuq nunaptinik. Taamna
kiklighaautiaqtuq uvani *Niuvrutilimainnikkut Nunallaani Nunani*
nungunnialiqtuq aippaagu. Pitjutiaqtuq Nunavunmiut piyaaliqtut
ihumaliuqnirmik, niruaqnikkut, qanuritjutighaanik hivunighani.

Kavamakput havagutiaqtuq hivulliutjutighanut turaangayut
pipkapkaiyullu hivummuutikhaptinik atauttikkut. Hivumut Abluqta,
maligutikput, piliurniarhimayuq Nunavut pimmarighaqtiarlugu
nutaqqaptiknun, inngutaptiknun tamainnunlu Nunavunmiunnun.

Talvani tukliqmi katimanirmi uvani hitamautaani maligaliuqviup,
kavamatkut katimatjutimun iliuraqtaa una *Ukiuqtaqtumi Havaktiit*
Ikayuutighait Huliitjuti Nalliutikhakkut Hivunighani Maligaq. Una
maligaq tuniniarhimayuq kavamatkunni ukunanilu
maniliuqniarhimangittuni havaktinik angikliyummiqtirhimayunik
manikkut iharianaiyautighanik havaguiraangata.

Kavamatkullu turaangayut piliuqnikkut nunallaani-tunnganiaqqtuni
ihuinaarnikkut nutqaqtitjutighanik pinahuarutighanik nakuutqiyanik

tautuknarniqaqtunik ayurhautinginnik ihariagitjutainnilu tamainni nunallaaptikni.

Ihumagiliqtut maligakhanik hakugiktitjutighat paliihimait piyaarnikkut tiguyaunikkut tamayanik hunaniklu ihumagiyauyut piyauhimayut ihuinaaqnikkut hulinirnin.

Hivumuuliqtugut nakuuyumik atuqtipkailirnikkut uuminga *Ilitariyauhimayunut Uqauhinut Maligaqmik* uumingalu *Inuit Uqauhinginnun Tammaqtailinirmut Maligaqmik*. Aulahimmaaqtugut aulapkainikkut uqauhikkut maniliqtuutighanik ihuarhainikkut atuqtipkailirnirmik munarinirmiklu uqauhikkut havaktauyughani, maligaghani, pinahuarutini hulitjutinilu havakviknin pivigiyauyuninlu, malikhugu una *Uqauhivut Hivunighaa* uvani 2014-2015.

Hivumuupluta, ilitturipkaqtaaffaaqtugut havagumayavut uvani maligutimi tilinikkut pinahuarutinik hulitjutiniklu kangirhinnaqtumi ihuaqtumilu pitjutimi aturutiqattiaqtumi, ihuaqtumi akituvallaangittumilu.

Hakugigharumayugut kavamautikkut pitjutiptiknik ihivriuqhutalu kavamatkunni pinahuarutinik ihumaliuqnikkut hunat havagutiqaqtuq nakuuyumik, hunat pimmarighaqtiaqtuyughat, hunallu taimaaqtitauyughat turaangapkaqtaaptikni kiklighaqtatut pitjutivut pipkainikkullu nakuuyunik havagutighanik.

Pipkaqtitauyughauyugut maniliqtuutighat tuniyauhimayut timiqutinun, nunallaanun inungnunlu maliktughat nakuutqiyayunut maniliqinikkut havagutinun pipkainikkut inirutinik una kavamat niriutuq maniliqtuutimiknin.

Nakuuyut kavamaliqiyit tuhitjutiaqtut aulahimayughauyugut pimmarigharnikkut ihuaqtunik tautungnarniaqtuniklu havagutinik kavamatkunni havaktigharhiurutini ukunanilu havaakkut hivumuunirni.

Kavamakput angiyunik hivumuuniaqtuq pivallialiuqnikkut kavamatkunni havaktiinni parnaqutighamik, piniarhimayuq piliuqluni ikayuqlunilu kavamatkunni havaktinik tautungnarniaqtumik Nunavutip inqarninginnik ilaqarhunilu havagumayaptiknik uumani *Article 23-mi* uvani Nunavut Nunatarnikkut Angirutimi (NLCA).

Hailihimapkainiq uuktuqvikhanik Nunavunmiunnun havalirnikkut huvumuuniknullu kavamatkunni havaani ikayuqtuq hakugitqiyayumik aularaanginnaqtughamiklu kavamatkunni havaktini.

Hivumuunig ilaqaqtuq aularaanginnaqtunik maniliqtuutinik iliharnirnik pivallialiuqnirnilu tatja tahamaniittuni piniarhimayunilu havaktighani, piniarhimaniqarluni amigaiqtiqtittiyuummirnirnik Inuinnarni havakliqlutik ayuittuni hivuliqtiunirnilu havaani tamaani kavamatkut havakviinni.

Quvianaqpiaqtuq takuyaami iliharniit anginiqaqtuq uvunga
Maligaliuqvikmun pitjutiqaqpiarhunilu kavamapta maligutaanun.
Niriuqtunga Maligaliuviup ihivriurutaanun *Iliharnikkut Maligaqmik*.

Tamaani Kanadami nunaryuamilu, hakugiktunik pitjutiqaqtuq
iliharnirmi pitjutainnilu angikliyuummiaqtirni piangaiyautini.
Tahamaniittughaq upalungaiyaqtirni inungnun nakuutqiyanik
piyaamiknik uuktuqvighanun Nunavutip nauliqtumi piangaiyarningani.

Piqarhuni kayumitqiyaayunik naulirnikkut ukiuqikitqiyaayuniklu
inugiaknirni Kanadami, kavamakput uppiriniqaqtuq taapkuat
hivulliutipkaqtaghavut. Piyughauyugut tuniluta nakuutqiyaayunik
ikayurutighanik pimmarighaqtiaqtirni aulapkaqtiaqtirni
nakuuyunik inirutighanik. Una ilaqaqtuq ikayurnirnik
aghuurhainirniklu iliharutirik tahapkunani iliharvikyuani,
nutaanguraanginnaqtuni havaagatigullu iliharniinni.

Ikayuqtavut atuqtirkailirniit nakuuyunik ilharnikkut havagutirik
pipkaivaktut ihuaqtunik pinikkut havaktauyughanik kiunikkut
ilharnikkut inirhimayunik tamainni kituni iliharutirik.

Tikittughanik upluni, pimmarigharniit iliharutikkut pitjutirik
uqaqtauliqtut. Hapkuat aallanguqtirniit ilaqaqtut ihuarhainiit inirutikkut
pihimayayughanik pipkainikkullu aajjiikkiikniqarlirnikkut iliharviit
ilihautainni ihuarniqaqtut iliaqtut iliharutainnun.

Kavamakput pipkailigtut qauyiharnikkut qanuriliurutighanik katitiriami uuktuutiqaqtunik ilitturipkaitjutinik. Una qanuriliurutighaq naunaiyaqpaktait qanuqtut ilihaqtut hivumuuliqtuq piliqtullu qauyihimanirnik ayuirhimanirniklu, qanuqtullu kangirhiyut iliharviup ilihautainnik.

Angiyunik havagumaniaqtuq amigaiyuummirumanikkut angayuqqaani, ilagiiktuni ukunanilu nunalingni iliaqtuliqiyiit katimayiinni havaqatigiiknirnik. Una havalipiaaryuummirniq aghuurhainiatait iliaqtut ayuirhaqpiaqlutik iliharvikni.

Ikayuqtavut aularaanginnaqtut pivallialiuqnirniit Inuktut iliharutighanik ukunani inirninun ilihautighainnun, ilauninginnunlu Inirnighanik nunallaani iliharnikkut pinahuarutini.

Tikiliqtumi nauliqtumi Nunavutip nappaqtirnikkut pitquhinilu havakvini, havagumaniaqtugut hivumuuningani ukunani hananikkut ayuirharnirni.

Piqangittuq avalittumik inungmik timiqutimikluunniit pitjutiaqtuq pipkainikkut iliaqtuup inirutainnik nuqarhiinnin angayughiinnun iliharvikyuanunlu. Atauttimiuyut amigaittut ilauyut hapkunannga ilihaiyinin, angayuqqaanin, ilagiiktunin, nunallaanin, paannariyainnin amigaittuninlu naliinnin kavamanit.

Ilihimagugut iliharniit avaliittuq nakuutqiyauyuq pimmarighaut inuuhinik. Una tunnganiq pihimayauyughaq pivallialiuqnikkut

inungnik inmikkuuqtaaqutunik, ilihattiaqhimayut pipkaiyuqlu piangaitqiyauyunik nunallaanik. Nakuaqutigitjutighauyuq hivunighaptiknik.

Kavamakput uppiriyuq hakugiktuni nunallaani – nunallaat piqaqtut inuuhiriktunik ilagiiknik inungniklu piqaqtut ayuirhimanirnik pitjutighaniklu nakuuymik tuniyaamiknik nunaptiknun.

Qiniarhianikkut qanuriliurutighanik pipkaitjutivaktut amigaiquuummirnirnik inmikkuurutighanik, kavamakput havagumayuq naunaiyaqlugit ungummitjutit piinnariangittaami ikayuuhiarutininik.

Kavamakput ilitarihimayait inuit ilagiiktullu ayurhautivigaktait amigaittut ungummitjutit hivumuunirmun ilikkuuqtaarnirnun. Hapkuat ayurhautiit ilaqaqtaaqut ihumaklirninirni, ipirailailirninirni, aihimavikni pimmakluktaunirni aularaanginnaqtunilu aanniarutini.

Angikliyuummiliqtut hivumuuniit ukunani nunallaani-turaangayuni ihuahaitjutighanik pitjutilgit naahimayut, pitquhikkut nutaanguyuniklu pitjutighanik pinikkut inuuhiriknirnun.

Kavamatkut havaktut pipkainikkut taaktiliqinikkut ayungittunik taaktiliqiviit piyauttaaqtullu Nunavunmiunnin.

Angiyunik piyumaniquaqtuq havakpiarhimaniquaqtuqlu ikayurnikkut uuminga *Nunavut Inminiiqtailinikkut Parnaqutighaq Hulinikkut Hivunighaq*. Una havakniq pilimaitqaluaqtuq piqangitkupta

paannariyaptiknik, Nunavut Tunngavik, Iqittiarhimalugu Inuuhiq Katimayiit, RCMP-kut amigaittullu kavamatkunni havakviit ilauyut pipkainikkut hulinikkut hivunighaq iniqtirninganun.

Havakhimmaaqyuummirniinnik ihariagiyauyuq nutqaqtinniarnikkut inminiiqnikkut hamaniittuq. Taamna tatja inminiiqtailinikkut parnaqutighaq hulinikkut hivunighaq nunguttughauliqtuq uvani ukiumi. Ukunuuna nakuuyuni paannaqatigiigutiptikni, tamapta piyumayugut hivitunirhaqlugu hivunighaq.

Ukunuuna pannaqatigiiknikkut imaatut atauttimukpaktugut piliuqnikkut havaqatigiiknirnik. Taamna Nunavunmi Niqikhaqaqnikkut Katimayiit aalla nakuuyuq naunaitkuti. Una katimavik ilaqaqtuq katimayinik tamaanin naliinnin kavamatkut havakviinnin, Nunavut Tunngavik ukuallu aviktuqhimanirnin Inuit timiqutiinnin, naliit kavamatkuungittunin maniliuqniaqhimangittuninlu timiqutinin, ukunanngalu nanminiaqtunin havakvinin.

Katimayiit tuniliqtait ukuak *Nunavunmi Niqikhaqaqnikkut Parnaqutighaq unalu 2013-2016 Qanuriliurutighakkut Hivunighaq*, kavamakput ikayuqniaqhimayait.

Niqikhaqaqnikkut ilaqaqtuq nunallaamin-tunnganiqaqtukkut ihuaqhaitjutikhanik pimmarighaqnikkut pitjutinik niqiriktunik niqinik. Piyughauyuq kavamaptikni aghuurhaihimmaaqlutik nakuuyunik maligaghanik maligatigullu qanuriliurutighanik ikayurutighanik pittaaniqmun akituvallaangungittuni akighani.

Piyughauyugut naamahimayunik qanuriliurutighanik tukhirutainni angikliuummiliqtunin nunallaanin. Talvuuna ayurnaqtumi havagutighami, aulahimmaaqtugut havakhuta aghuuqhainikkut hivituyunik maniliqtuutighanik naamayunik ihariagiyauqpiarnirmi pivallialiuqnikkut igluqpakhanik aallaniklu tahamaniittughanik aulapkaitjutighanik.

Una havaaghaq avatqutihimayuq umani kavamami talvuunakkuinnaqlu pihimayughani paannariiqnirni aullaqtitaagtavut nunaptikni piqutivut atuttiaqlugillu ukunani ihariagiyauqpiaqtuni aulahimayunilu maniliqtuutinik.

Uvani 2014 kavamatuqait manikkut aturutaani, Kanada tuniyuq \$419 million ukunani 10-ni ukiuni Nunavunmun uvuuna *Building Canada Fund-kut*. Una maniliqtuutiniq angiyuq. Niriugtugut havaqatigilirlugit kavamatuqatkunni paannavut ikayuqhugillu maniliqtuutit atuqtauyut kitunun ihariagiyaptiknun.

Hivumut Abluqta hivulliuqniaqtaa nutaanguqtirniq piangaiyaqnikkut pivallialiuqnikkut piniarhimatjutit.

Aulapkarhimmaaqtugut havaqatigiiknikkut pitjutimik ukiuqtaqatiptikni hivumuunikkut uuminga *Ukiuqtaqtumi Uyaraghiuqnikkut Havaktighat Pivallialiuqnikkut Parnaqutighaq (Northern Minerals Workforce Development Strategy)*.

Una kavamat uppiriyuqlu hakugiktuni tunngavikhani nanminiqarnikkut piqutinilu pivallialiuqnikkut ihariahuktut maligakkut pitjutighanik.

Havaktipkaiyit tamainni havakviinni aulahimayut piplutik ayuirhimayunik havaktinik hilataanin nunaptiknin. Iliharvivut ayuirharnikkullu pinahuarutivut havaqatigiyaghait nanminiqagtut havakviit aallallu paannariyauyut piliuqnikkut nunaptiknit havaktighanik ikayuqlutik naatjutilutiklu ihariaginiit nauliqtup piangaiyaqviptikni.

Una kavamatkut havaktut uumunga nutaanguqtirnikkut una *Havaaghaqaqnirni Pivallialiuqniq Angiruti* ukunani Kanadaup Kavamangani. Angirutiuyuq pipkaiyughaq amigaitqiyat Nunavunmiut piyaaqtughat maniliqtuutikhanik aallaniklu ikayuutighanik iliharutighanun ayuirharnirhanunlu havaliriamikni.

Pipkaqtinniaqtuq una *Kanada-Nunavut Havaakkut Aittuuti*, ikayurutighaq Nunavunmi havaktipkaiyiniq piniarhimayut ayuirhaqtipkarumaplugit pivallialiqtipkarlugillu havaktimiknik.

Ilitarihimayugut havakpiarutauniqaqtuq anguniarniq pitjutiptikni piangaiyarnirni piliuqnirnilu ilikkuurutinirnik. Ihariagiyugut nakuuyumik uumayuliqinikkut aulapkainikkut pitjutinik ikayurutiqaqtuq ukuninga. Ihariagiyauyuq maniliuruti nunallaaptiknun pipkaqtitauyughauyugullu pitquhikkut anguniarniit aulahimayughat.

Havagumayugut ihivriurumaplugu ihuarharumaplugulu *Anguniaqtinun*

Ikayuruti Amiqnunlu pinahuarutit.

Nunallaavut aallakkiiktut nunakkullu unghahiktut. Tamaita nunallaat aallangayunik ihariagutilik piqaqtullu aallangayunik piutimiknik. Nunavutip nakuuniqarninga naunaittuq pittaaqtiptikni malighautikkut pivallialiuqnikkullu ihuarhaitjutighanik hakugingniptikni.

Anginiqatqiyaunikkut, kavamatkut pilimaitaa tautuknirminik avaliittumik. Ihariahuktugut paannaghaptiknik kangiqhihimayut aallangayunik ayurhautigivaptaptiknik pinniqtumi nunaptikni. Takuyumayugut pitquhiptikni aulahimmaaqqninganik takulugillu nunallaavut naulutik nakuuyukkut aularaanginnaqtukkullu qanuriliurutini.

Apluqta hivumun atauttikkut nakuunighaanun Nunavutip.

Quana.